

Sykehuset innlandet HF, Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse (ROP)
Tore Willy Lie
Postboks 104
2381 BRUMUNDDAL

Deres ref.:
Vår ref.: 21/1141-2
Saksbehandler: Kathrine Egeland
Dato: 31.05.2021

Lovfortolkning - Sykehuset Innlandet HF - Begrepet farlige gjenstander i psykisk helsevernloven § 4-7 og adgangen til tillintetgjøring.

Vi viser til henvendelse fra Tore Willy Lie v/Nasjonale kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse i e-post av 13. januar 2021.

Det stilles spørsmål om det er adgang etter psykisk helsevernloven § 4-7 til å beslaglegge og eventuelt destruere ubrukte sprøyter i originalinnpakning som pasienter har med seg ved ankomst til en institusjon.

HelseDirektoratets vurdering:

Det følger av psykisk helsevernloven § 4-7 første ledd at faglig ansvarlig kan treffe vedtak om beslag av rusmidler, legemidler, skadelige stoffer, rømningshjelpemidler eller farlige gjenstander.

Et spørsmål er om ubrukte sprøyter i originalinnpakning kan regnes som en farlig gjenstand. Begrepet "farlige gjenstander" er omtalt i Ot.prp. nr. 11 (1998-99) Om lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykiatriloven) punkt 8.5.5.4. Det følger av forarbeidene at farlige gjenstander omfatter de gjenstander som er egnet til å kunne volde fysisk skade. Begrepet skal forstås slik at det omfatter både gjenstander som er farlige i seg selv, og gjenstander som kan brukes på en farlig måte til å volde fysisk skade. Forarbeidene viser til lommekniv og speil som eksempler på gjenstander som etter forholdene kan bli vurdert som en farlig gjenstand under institusjonsoppholdet.

Den faglige ansvarlige må foreta en konkret og individuell vurdering av hvorvidt gjenstanden kan anses som farlig og om den bør beslaglegges. Både pasienten, pasientgruppen ved institusjonen, den aktuelle situasjonen og andre forhold kan være relevante for vurderingen.

HelseDirektoratet legger til grunn at en sprøytespiss kan volde fysisk skade og at den derfor kan være en farlig gjenstand å innta i en institusjon. Faglig ansvarlig må begrunne i vedtak hvorfor gjenstanden eventuelt vurderes som farlig å ta inn i institusjonen.

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi
Kathrine Egeland

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20
Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Tillintetgjøring:

Det følger av § 4-7 første ledd andre punktum at den faglig ansvarlige dessuten kan vedta at rusmidler, legemidler, skadelige stoffer eller farlige gjenstander som vedkommende ikke rettmessig kan inneha, skal tilintetgjøres. Regelen sier at tilintetgjøring er et svært inngripende tiltak, og kan kun gjennomføres i tilfeller der pasienten ikke har beskyttelsesverdige interesser i å få gjenstanden tilbake etter beslag. Vedtak om tilintetgjøring kan ikke gjennomføres før eventuell klagesak er avgjort, jf. annet ledd.

Når det gjelder grenseoppgangen mellom hva som skal gis tilbake ved utskrivelse og hva som kan tillintetgjøres uttales i forarbeidene (Ot.prp.nr.11 (1998-1999) Om lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykiatriloven) i merknadene til § 4-7:

"I de fleste tilfeller vil det være riktig å oppbevare den beslaglagte gjenstanden, slik at pasienten kan få den tilbake når vedkommende forlater institusjonen. Pasienten har f.eks. på seg en lommekniv som kan være farlig for ham/henne eller for andre under oppholdet eller vedkommende har en flaske brennevin i veska når han/hun ankommer institusjonen. Slike gjenstander skal som hovedregel tilbakeleveres.

Forholdet kan imidlertid være annerledes dersom pasienten bringer med seg ulovlige rusmidler, våpen eller farlig gjenstand som er laget for bruk mot mennesker, spesiallaget rømningsverktøy m.v. I de sistnevnte situasjoner har pasienten ofte ikke noen beskyttelsesverdig interesse i å få gjenstanden tilbake, og departementet foreslo derfor i høringsutkastet at den faglig ansvarlige må ha mulighet for å vedta destruksjon av gjenstanden."

Om en beslaglagt gjenstand bør oppbevares eller tillintetgjøres må altså avgjøres på bakgrunn av en skjønnsmessig vurdering der vurderingstemaet er om pasienten har beskyttelsesverdige interesser i å få gjenstanden tilbake.

Ved funn av en gjenstand som er vanlig og uproblematisk utenfor institusjon (for eksempel et barberblad eller en lighter), vil det i ordinære situasjoner ikke være grunnlag for tillintetgjøring. Den beste løsningen der gjenstanden er beslaglagt ved ankomst, vil være at gjenstanden oppbevares for pasienten frem til utskrivning. Sprøyteutstyr deles ut på lavterskeltiltak som et forebyggende helsetiltak. Etter vår vurdering vil det i de fleste tilfeller ikke være grunnlag for tillintetgjørelse av hverken sprøytespisser eller annet brukerstyr. Ved utskrivelse bør pasienten som hovedregel få dette tilbake hvis det har blitt beslaglagt.

Vennlig hilsen

Vårin Hellevik e.f.
fung. avdelingdirektør

Kathrine Egeland
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

